

Зовнішньополітична співпраця.

20-річна результативність

спрямування векторів та налагодження відносин

Утвердившись як «молода демократія», здатна відстояти право власної нації на самовизначення на зорі 1990-х, Україна почала використовувати свій шанс безпосередньо долучитися до міжнародної спільноти як її повноправний суб'єкт.

Розташування і розміри території, чисельність населення, природні ресурси у поєднанні з потенційними можливостями в науковій, економічній та інших сферах суспільного життя дали їй змогу й право мати статус великої європейської держави з відповідною геополітичною поведінкою та геостратегічною орієнтацією. Проте той же симбіоз політико-географічних чинників, підкріплений міцними (якщо не «вічними») історичними зв'язками з пострадянським простором, поставив державу перед вибором власних стратегічних пріоритетів, змусивши її тим самим конструктивно адаптувати свої зовнішньополітичні засади, корегувати критерії геополітичного й гео економічного становища з урахуванням нових реалій та складних умов перехідного періоду Європейського континенту.

Зважаючи на те, що ці труднощі Україна долає досить успішно, розширюючи свою дипломатичну присутність у світі (наразі інтереси України в зарубіжних країнах позиціонують майже 120 дипломатичних представництв), вона поступово перетворюється на реального та активного гравця на міжнародній арені, котрий має власні національні інтереси, однак не завжди реалізує їх відповідно до задекларованої позиції.

Скориставшись простими цифрами, наданими, до речі, Державною службою статистики України, що свідчать про стан зовніш-

ньоторговельного балансу держави за 2010 рік, доводиться констатувати: торік наша держава здійснивала торгові операції з партнерами – представниками 217 країн світу, а у січні-травні 2011 року – із представниками 206 держав. Загалом чудовий показник, особливо якщо врахувати, що експорт товарів і послуг з України 2010 року зріс до 63,1 млрд. дол. США (+ 28% до показника 2009 року), а імпорт, у свою чергу, – аж до 66 млрд. дол. (+ 32% до показника 2009 року). Однак станом на липень 2011-го до складу Організації Об'єднаних Націй увійшли 194 загально визнані держави, із якими може налагодити відносини, економічні, культурні, гуманітарні чи-то іншого роду двосторонні контакти будь-яка незалежна держава, котра є суб'єктом міжнародного права і, отже, користується усіма правами й має обов'язки, що відповідають такому статусу. Цілком логічним є і встановлення двосторонніх контактів із Ватиканом та Суверенним Військовим Мальтійським Орденом, котрі мають статус постійних спостерігачів при ООН (до речі, Україна встановила дипломатичні контакти з цими державами на рівні послів), чи територіями з особливим статусом, залежними територіями чи заморськими володіннями провідних держав світу, котрі є своєрідним «рудиментом» колишнього величнього колоніального минулого останніх. Проте навіть торгівля з так званими територіями з невизначеним стату-

сом або державними утвореннями, не визнаними більшістю країн-членів ООН, уже кидає тінь на всю політичну активність і партнерську надійність окремої держави.

Так, ще у вересні 2010 року в Пекіні Україна підтвердила, що підтримує та підтримуватиме політику «одного Китаю». Зокрема, було заявлено, що «Україна виступає проти незалежності Тайваню в будь-якій формі, проти вступу Тайваню до міжнародних організацій, членами яких можуть бути тільки суверенні держави, а також не має наміру здійснювати жодних офіційних контактів із Тайванем». Однак, зазначаючи, що Тайвань – провінція КНР, Україна вносить експортно-імпортний обмін із цією квазідержавою в окрему графу власних зовнішньоекономічних контактів. Водночас Київ відмовляється від визнання незалежності Тайваню й Тибету, готуючи наразі до підписання українсько-китайську спільну декларацію про встановлення й розвиток стратегічного партнерства між Україною та КНР. «Сторони юридично оформлять стратегічний характер взаємин. Цей документ покликаний стати базовим для подальшого підвищення довіри між нашими країнами», – обґрунтовує необхідність підписання документа Посол України в КНР Юрій Костенко. Крім того, на сьогодні вартість контрактів з офіційним Пекіном становить близько 4 млрд. дол. США, а з цього пакета вже активно реалізуються проекти на 900 млн.

дол. Але про припинення взаємних зовнішньоторговельних операцій з Тайванем наразі не йдеться.

Палестина, чи то Палестинська національна адміністрація (котра взагалі не має статусу суверенної держави), обмінялася з Україною дипломатичними представництвами, незважаючи на те, що частина її території просто анексована Ізраїлем. У цьому разі можна говорити про стратегічні розрахунки українського керівництва: збереження балансу між проамериканським і мусульманським світом. Однак у вересні 2011 року все-таки доведеться робити вибір: Тель-Авів плекає надію, що під час чергової сесії Генеральної Асамблеї ООН Київ не визнає Палестини суверенною державою, беручи до уваги добрі двосторонні відносини з Ізраїлем та збалансований підхід до цього питання. Тож, скоріше за все, українська влада опиниться «між двох вогнів», адже, врешті, муситиме обирати.

Доводиться варіювати в питаннях визнання-невизнання так званих невизнаних чи частково визнаних держав, адже часто їхнє «самопроголошення» підтримують антагоністично налаштовані лідери світових політичних процесів. І якраз тут можна чітко спостерігати серединність українського геополітичного положення та як наслідок балансування зовнішньополітичного курсу нашої держави.

«Україна залишається прихильницею територіальної цілісності Грузії, – заявив голова департаменту інформаційної політики МЗС України Олег Волошин 12 липня 2011 року. – Україна не визнає незалежності самопроголошених Абхазії та Південної Осетії так само, як і незалежності Косова. Ми розглядаємо Грузію як важливого партнера і друга на пострадянському просторі».

На відміну від Абхазії та Південної Осетії (офіційно визнаних Росією, Нікарагуа, Венесуелою та Науру), державність Косова на сьогодні визнали 76 країн (станом на липень 2011 року), зокрема й Сполучені Штати Америки та більшість держав Євросоюзу (окрім Іспанії, Греції, Кіпру, Словаччини, Болгарії та Румунії). Проте Сербія, Росія, Індія, КНР та деякі інші країни і тепер засуджують дії Приштини, розцінюючи їх як сепаратистські. Інші ж спираються на рішення Міжнародного суду ООН у Гаазі від 22 липня 2010 року, згідно з яким незалежність Косова від Сербії, проголошена в односторонньому порядку 17 лютого 2008 року, не порушує міжнародного права. У цьому разі Україна дотримується принципу безперечної поваги до суверенітету та територіальної цілісності всіх дер-

жав у міжнародно визнаних кордонах, підтримуючи Сербію. Та наразі ще не можна говорити про цілковиту «відданість» усіх держав світу якимось конкретним пріоритетам, тим паче що прецедент територіального розподілу й виокремлення нових суб'єктів міжнародних відносин постає загрозою для багатьох, навіть великих, країн.

Про пріоритети скоріше можна говорити в разі невизнання України незалежності Придністровської Молдовської чи Нагірно-Карабаської республіки. З українського боку завжди визнавали територіальну цілісність Азербайджану й усяку можливість мирного вирішення Нагірно-Карабаського конфлікту, що, у принципі, визначає позиції у зовнішній політиці Києва щодо Кавказу вочевидь не на користь Вірменії. У розв'язанні Придністровської проблеми Україна наполягає на використанні винятково політичних засобів на засадах територіальної цілісності та суверенітету Республіки Молдова з урахуванням інтересів мешканців Придністровського регіону. Українська сторона має твердий намір підтримати відновлення переговорного процесу у форматі «5+2» (Молдова, Придністров'я – сторони конфлікту; Росія, Україна – держави-гаранти; ОБСЄ – посередник; ЄС і США – спостерігачі) і навіть знову представила власний план урегулювання конфлікту на зустрічі в Москві 21 червня 2011 року. Зважаючи на те, що керівництво Молдови надзвичайно високо оцінило роль та зусилля України у придністровському врегулюванні, можна говорити про своєрідну «промійну» перемогу Києва на цьому етапі. Адже наша держава фактично виступає в ролі єдиного «повіреного» у внутрішньомолдовських справах, та водночас укріплює політичну невіддільність власного геополітичного розташування.

У принципі, в цьому разі маємо справу з відносинами такого собі «постперіоду» існування СРСР. Але в питаннях з іншими невизнаними суб'єктами доводиться обирати. І саме тут чітко окреслюється незрілість зовнішньої політики й лише 20-річний стаж держави як незалежного актора міжнародних відносин. Добре, що ми вже переживаємо етап трансформації. Хоча краще було б, якби держава перебувала вже в стадії стрімкого розвитку. Але за цей порівняно короткий історичний період Україна все одно змогла утвердитися як незалежна держава, на яку зважають і реагують тепер на її визнання. Так, 12 липня 2011 року його здобув новостворений Південний Судан – країна, що проголосила незалежність 9 липня після проведеного в січні 2011 року

референдуму, за результатами якого 98,8% виборців проголосували за вихід південних провінцій зі складу Судану. Україна сподівається на тісну співпрацю з новоутвореною державою і готова встановити двосторонні відносини з нею. Таке співробітництво, звісно, не суперечить інтересам ключових світових гравців, однак у питаннях двосторонньої економічної співпраці, певно, що пріоритети потрібно розставляти чіткіше, підтримуючи стратегічний курс справді надійного зовнішньополітичного партнера.

Дати 8 **серпня**
1967

13

В Бангкоку створено Асоціацію країн Південно-Східної Азії (АСЕАН) (англ.: *Association of South East Asian Nations*) – політичну, економічну та культурну регіональну міжурядову організацію країн, розташованих у південно-східній частині Азійського континенту. Факт створення нової організації зафіксовано підписанням Декларації АСЕАН, більш відомої як Бангкокська декларація, згідно з якою основними цілями АСЕАН вважаються: прискорення економічного, соціального й культурного розвитку країн-членів; установлення миру та стабільності в регіоні через прихильність принципам Статуту ООН.

Однак договірне оформлення АСЕАН відбулося лише в 1976 році згідно з підписаними на острові Балі Договором про дружбу і співпрацю в Південно-Східній Азії та Декларацією згоди АСЕАН.

Державами-засновницями організації стали Індонезія, Малайзія, Сінгапур, Таїланд і Філіппіни. Пізніше до її складу ввійшли Бруней Даруссалам (7 січня 1984 року, через 6 днів після здобуття незалежності), В'єтнам (28 липня 1995 року), Лаос і М'янма (23 липня 1997 року), Камбоджа (30 квітня 1999 року). На сьогодні статус спостерігача має Папуа-Нова Гвінея, а в 2002 році заяву на його отримання подав Східний Тимор.

У ході XIII саміту АСЕАН 20 листопада 2007 року в Сінгапурі підписано План створення Економічного співтовариства АСЕАН до 2015 року. Зміцнення ж партнерства АСЕАН і КНР спричинило занепокоєність Росії та США. З 2010 року експерти цих країн розробляють проект «Північна альтернатива АСЕАН».

Ю. Ц.